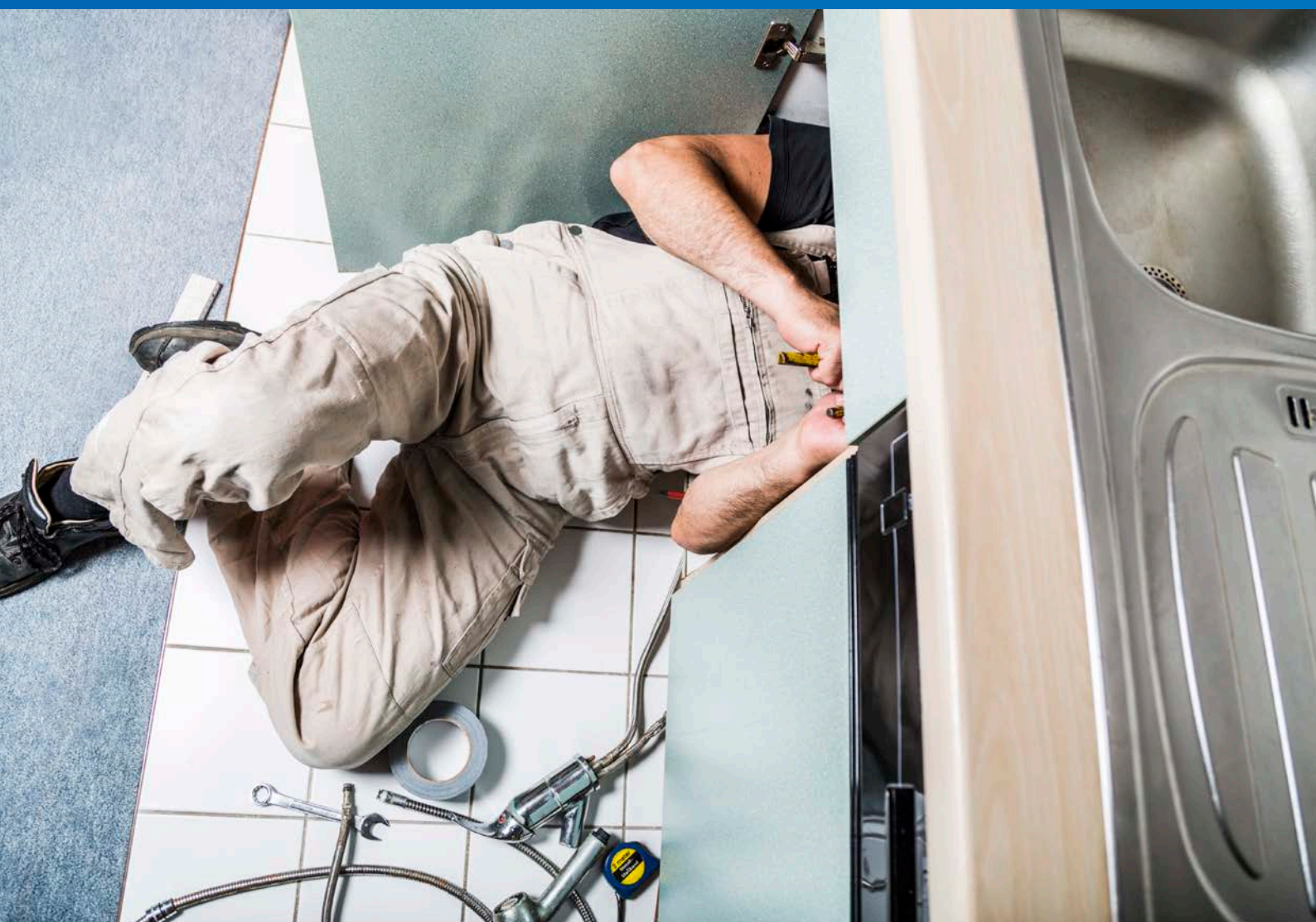

Tillräcklig plats för installationer

ger hälsosammare byggnader
och ekonomisk drift

Därför krävs mer plats för installationer

Utrymmet för att göra fackmässiga installationer av ventilation och VS-system är ofta för litet, vilket i förlängningen kan leda till onödig energiåtgång, vattenskador, brandrisk och hälsoproblem.

Därför tar fyra branschorganisationer krafttag för att öka plats för installationer redan vid projektering.

Det här materialet är framtaget inom ramen för SBUF-projektet **Plats för installation** i syfte att bland annat belysa problematiken med för lite plats för installationer och bakgrunden till branschrekommendationer.

DEN 1 JULI 2025 börjar Boverkets nya byggregler att gälla. Där ställs krav på att projekteringen av installationer ska göras på ett fackmässigt sätt. Byggandet ska kunna utföras så att kraven i byggreglerna uppfylls och att underhåll av installationerna kan göras.

För att underlätta tillämpningen av Boverkets nya byggregler tar installationsbranscherna fram branschrekommendationer som beskriver vilka förutsättningar och utrymmen som krävs för fackmässiga installationer.

EN BYGGHERRE, KONSULT eller entreprenör som tillämpar branschrekommendationen ska få en installation som uppfyller kraven på ett fackmässigt utförande och ger

en hållbar funktion över tid.

Branschrekommendationerna ska kunna tillämpas i alla delar av byggprocessen; förstudie/skiss, projektering och bygglovshantering men även vid utförande, kontroller och besiktning.

I det här materialet beskrivs några konsekvenser som för lite plats för installationer kan innebära.

MATERIALET ÄR BASERAT på erfarenheter och fakta från branschorganisationerna Installatörsföretagen, Säker Vatten, Isoleringsfirmornas förening och Svensk Ventilation och framtaget inom ramen för SBUF-projektet *Plats för installation* under 2024.

Effekter av för lite plats för installationer

Hälsaspekter

Bristfällig ventilation ökar risken för hälsobesvär

För lite plats för installationer kan innebära att det inte är möjligt att installera ventilationskanaler korrekt. Det kan leda till att ventilationsflöden blir fel på grund av för korta raksträckor. För lite plats för installationer försvårar också injustering, rengöring och korrekt mätning.

Det kan påverka inomhusluften, som i förlängningen leder till hälsobesvär såsom till exempel astma, allergi och besvär från ögon.

Stor risk för legionellatillväxt

Om platsen för installationerna är så liten att varm- och kallvattenrör tvingas ligga för nära varandra minskar möjligheten till en fackmässig isolering. Det kan innebära att varmvattnet blir för kallt och kallvattnet blir för varmt. Det ökar risken för sjukdom och att den livsfarliga bakterien legionella får förutsättning att växa till.

Vattenskador

Ökad risk för vattenskador vid platsbrist

Otillräckligt utrymme kan göra det svårt eller till och med omöjligt att installera VVS-komponenter fackmässigt. Det kan kräva att installatörerna tvingas kompromissa, vilket kan ge sämre kvalitet och funktionalitet. Det gäller både vid nybyggnation och renovering.

För lite eller felaktigt utförd isolering kan leda till kondensbildning på rören, vilket kan öka risken för fukt- och mögelskador i byggnader. Det kan i sin tur påverka inomhusluftens kvalitet och hälsan hos dem som vistas i byggnaden.

I kalla klimat kan otillräcklig isolering av rör leda till att rören fryser sönder, vilket orsakar vattenskador.

För att maximera boarean minskas ofta utrymmet för installationsschakt till en miniminivå. Det gör att speciallösningar krävs för att ta hand om eventuellt läckage. En speciallösning kan göra det svårare att upptäcka ett eventuellt läckage och då kan vattenskadan redan ha pågått under en lång tid med omfattande konsekvenser för de boende och miljön som följd.

Foto: Tommy Astrom

Foto: iStockphoto/BanksPhotos

Tillräcklig plats för installationer vid projektering minskar risken för skador, energislöseri och hälsoproblem.

Energiläckage

Stora energibesparingar går förlorade

Enligt rapporten *Grön Logik – teknisk isolering* från 2022 kan 100 miljarder sparas på att minska energiläckaget i flerbostadshus. Rapporten visar att det finns en besparingspotential på 1,6 TWh per år genom att isolera värme- och ventilationssystem i flerbostadshus. Det motsvarar det årliga uppvärmningsbehovet hos en kommun av Skaras storlek. Anledningen till att det inte görs är framför allt bristen på utrymme för installationer och isolering.

Vissa VVS-komponenter kräver att utrymmet är tillräckligt stort runt dem för att inte påverka deras prestanda negativt. Till exempel kan trånga förhållanden begränsa luftcirkulationen runt värmepumpar eller luftkonditioneringsenheter, vilket kan minska deras effektivitet, leda till ökade energikostnader och öka risken för brand.

Generellt kräver installationer även omfattande isolering för att minska energiläckaget. Om installationerna finns i kallt utrymme är det extra viktigt. Om det finns risk för kondensutfällning kan vattenskadorna på till exempel vind uppstå om kanalerna inte är korrekt isolerade mot kondens.

Ljudproblematik

Oljud från ventilation ökar

När ventilationskanalerna inte ges tillräckligt med plats, kan de inte isoleras på ett optimalt sätt.

Det ökar risken för transmissionsljud från kanalerna, vilket minskar komforten för dem som vistas i byggnaden och som tvingas lyssna till missljud.

För lite plats för ett tillufts- eller frånluftsdon innebär ogynnsamma böjar och konstruktioner som nästan alltid ökar ljudnivåerna och är i princip omöjliga att dämpa bort.

Brandspridning

Begränsad tätning ökar brandspridning

För lite plats för installationer kan innebära att det inte går att göra brandtätningar och brandisolera korrekt. Det kan skapa stora läckage och bidra till att eventuella bränder sprider sig snabbare.

Arbetsmiljö och säkerhet

För lite utrymme ökar olyckor och skador

Mindre plats för installationerna innebär att montörerna får en sämre arbetsmiljö. Det gäller både vid nyproduktion och i senare skeden i samband med renoveringar, vilket kan leda till olyckor och skador. Om utrymmet för fackmässiga installationer saknas, finns det också risk att mindre hållbara lösningar behöver göras.

Ökade kostnader och miljöpåverkan

Speciallösningar är sämre

Bristfälligt utrymme för rör- och kanaldragningar innebär att montörerna kan tvingas till speciallösningar. Det gör att installationerna tar längre tid att utföra, vilket ökar byggkostnaderna. Dessutom ökar ofta materialåtgången. Det kan röra sig om tusentals kronor vid varje installation. Anpassade lösningar gör det svårbestämt vad det blir för tryckfall i systemet, vilket kan leda till att energi-, ljud- eller brandskyddsberäkningarna inte stämmer.

Längre rör och fler skarvar ökar också risken för vattenskadorna, vilket har stor miljöpåverkan och är oerhört kostsamt för både boende och försäkringsbolag.

Om utrymmet inte tillåter tillräcklig isolering av rören påverkas värmeöverföring så att varm- och kallvatten från blandaren inte har rätt temperatur. Det innebär att en stor mängd vatten behöver spolas ut innan användaren uppnår önskad vattentemperatur.

SBUF

Bakgrundsmaterialet har tagits fram som en del av det SBUF-finansierade projektet Plats för installation 2024.